

SXEDIO.771

19.6.1964: ΚΑΘΩΣ ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΑΚΑΡΙΟΥ -ΚΡΟΥΣΤΣΕΦ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ ΒΕΛΤΙΩΝΟΝΤΑΙ ΟΛΟΕΝΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ Η ΜΟΣΧΑ ΠΑΡΕΜΒΑΝΕΙ ΣΤΙΣ ΗΠΑ, ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΓΑΛΛΙΑ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΩΝΤΑΣ ΟΤΙ ΘΑ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΑ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΠΟΠΕΙΡΑΣ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΛΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Ο Πρόεδρος Μακάριος συνέχιζε να βελτιώνει τις σχέσεις του με τη Σοβιετική Ένωση και τις άλλες ανατολικές χώρες, ασκώντας με τον τρόπο αυτό πιέσεις προς τους δυτικούς να αντιληφθούν ότι είχε και άλλες διεξόδους πέραν της Δύσης.

Και αυτό ήταν που φοβούνταν οι δυτικοί σαν ο διάβολος το λιβάνι.

Απο την άλλη η ίδια η Σοβιετική Ένωση φρόντιζε να προβάλλει όσο μπορούσε περισσότερο αυτές τις σχέσεις, ενώ έπαιρναν ανταλλάγματα με την εγκαθίδρυση διπλωματικών επαφών της Κύπρου ακόμα και με την Κούβα, για την οποία οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ρωσία είχαν φθάσει στο σημείο αναμέτρησης και της επιβολής στη συνέχεια εμπορικού αποκλεισμού που θα συνεχιζόταν για ολοκληρες δεκαετίες.

Στις **17** Μαρτίου **1964** η Κύπρος υπέγραψε με την Τσεχοσλοβακία εμπορικό πρωτόκολλο στη Λευκωσία, το οποίο πρόβλεπε την ανταλλαγή εμπορευμάτων μεταξύ των δύο χωρών αξίας **850.000** λιρών.

Ακολούθησε η βελτίωση των σχέσεων με την Ανατολική Γερμανία που αποτελούσε τη "ναυαρχίδα" του Ανατολικού Κόσμου με την πραγματοποίηση των πρώτων πτήσεων της Ιντερφλούγκ στη Λευκωσία και τη Βουλγαρία. Λίγο αργότερα (Μάιος **1964**) ακολούθησε η εγκαθίδρυση διπλωματικών σχέσεων με την Κούβα με πρώτον πρεσβευτή, τον Χοζέ Λουϊζ Γκάλμπε. Σχετική απόφαση πήρε το Υπουργικό στις **22** Μαΐου.

Στο μεταξύ με την ευκαιρία της επίσκεψης του Σοβιετικού Πρωθυπουργού Νικήτα Κρούστσεφ στην Αίγυπτο (Ηνωμένη Αραβική Δημοκρατία) όπου η

Σοβιετική Ένωση διατηρούσε στρατιωτικούς συμβούλους στον Γκαμάλ Αμπτέλ Νάσσερ, ο σοβιετικός ηγέτης βρήκε την ευκαιρία να απευθύνει μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα θερμά μηνύματα στον Πρόεδρο Μακάριο.

Ενώ το πλοίο που μετέφερε τον Ρώσο Πρωθυπουργό έπλεε στις ακτές της Κύπρου (8.5.64) ο Νικήτα Κρούστσεφ έστειλε στον Πρόεδρο Μακάριο το πιο κάτω μήνυμα:

"Ευρισκόμενος πλησίον ακτών της Κύπρου, καθ' οδόν προς την Ηνωμένην Αραβικήν Δημοκρατίαν, δράττομαι της ευκαιρίας να απευθύνω προς Υμάς και προς τον αγαπώντα την ελευθερίαν λαόν της Κύπρου φιλικούς χαιρετισμούς και ευχάς υπέρ επιτυχίας εις τον αγώνα διά την ανεξαρτησίαν και τα κυριαρχικά δικαιώματα της χώρας του προς το συμφέρον της παγιώσεως της ειρήνης εις την ανατολικήν Μεσόγειον και εις τον κόσμον.

Πιστοί εις την φιλειρηνικήν εξωτερικήν πολιτικών των, ο Σοβιετικός λαός και η Σοβιετική Κυβέρνησις ολοψύχως εύχονται όπως ομαλή ζωή αποκατασταθή εις την από πολλού δοκιμαζομένην Κυπριακήν γην, όπως οι Κύπριοι, Έλληνες και Τούρκοι, από κοινού αποκτήσουν την δυνατότητα άνευ εξωτερικής επεμβάσεως, εν ηρεμία να αποδυθούν εις δημιουργικήν εργασίαν χάριν της ευημερίας της κοινής των πατρίδος, της Κυπριακής Δημοκρατίας".

Τα λόγια του Νικήτα Κρούστσεφ έπεφταν σε πρόσφορο έδαφος σε μια περίοδο που οι δυτικοί τάσσονταν με τους συμμάχους τους, την Τουρκία και έτσι ο Πρόεδρος Μακάριος απάντησε με ένα παρόμοιο θερμό μήνυμα:

"Ευγνωμόνως αποδεχόμενος το θερμόν μήνυμα, το οποίον μου απεστείλατε, ενώ παρεπλέετε την Κύπρον, επιθυμώ να επαναλάβω εκ μέρους του λαού της Κύπρου και εμού, βαθείαν εκτίμησιν και φιλίαν προς τον Σοβιετικόν λαόν και Υμάς. Η υποστήριξις σας προς τον αγώνα μας, διά την αποκατάστασιν της ειρήνης εις την χώραν μας και διά την ανεξαρτησίαν και την εδαφικήν ακεραιότητα της πατρίδος μας, γίνεται δεκτή με

βαθυτάτην ευγνωμοσύνην υπό του λαού της Κύπρου. Είμεθα βέβαιοι ότι με την συμπαράστασιν όλων των δημοκρατικών και φιλειρηνικών ανθρώπων του κόσμου, δυνάμεθα να αποβλέπωμεν εις το μέλλον μετ' ελπίδος διά μίαν δίκαιαν λύσιν του ζητήματος μας, βασιζομένην επί των αρχών της ελευθερίας και της δημοκρατίας. Παρακαλώ δεχθήτε τας θερμοτάτας ευχάς μας διά την προσωπικήν σας ευτυχίαν και την πρόοδον και ευημερίαν του Σοβιετικού λαού"

Στις 10 Μαΐου ενώ ο Κρούστσεφ γινόταν δεχτός με πανηγυρικές υποδοχές στο Κάιρο ο Πρόεδρος Μακάριος διαμηνούσε σε συνέντευξη του προς το σοβιετικό πρακτορείο "Τας" ότι "εις περίπτωσιν κατά την οποίαν αι βρετανικάί βάσεις εν Κύπρω χρησιμοποιηθούν κατά των Αραβικών ως και εις το παρελθόν, ή θα θέσουν υπο την απειλήν την ειρήνην θα αντιδράσωμεν και δεν θα επιτρέψωμεν την τοιαύτην χρησιμοποίησιν των".

Παράλληλα ο Πρόεδρος Μακάριος εξέφρασε για άλλη μια φορά δημόσια τις ευχαριστίες του προς τους Σοβιετικούς.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ: Πως εκτιμάτε την θέσιν της Σοβιετικής Ενώσεως εις όλας τας φάσεις των εξελίξεων των Κυπριακών γεγονότων και ποία είναι η άποψις σας σχετικώς με τας προοπτικές αναπτύξεως των σχέσεων μεταξύ Κύπρου και Σοβιετικής Ενώσεως;

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ: Εκτιμώ βαθύτατα την στάσιν της Σοβιετικής Ενώσεως επί του Κυπριακού προβλήματος. Ο Σοβιετικός Πρωθυπουργός κ. Ν. Κρούστσεφ από τον καιρόν που εξέσπασεν η κυπριακή κρίσης εις αρκετάς περιπτώσεις κατέστησε σαφές ότι η χώρα του δεν θα παραμείνη αδιάφορος εις περίπτωσιν που η Τουρκία πραγματοποιήση την απειλήν της διά στρατιωτικήν επέμβασιν εις την νήσον. Είμαι βέβαιος ότι αυταί αι δηλώσεις του κ. Κρούστσεφ ελήφθησαν σοβαρώς υπ' όψιν υφ' όλων εκείνων, οίτινες ενόμιζαν ότι η Κύπρος, επειδή είναι μικρά χώρα και χωρίς στρατόν, θα ητο εύκολος λεία διά τας πλέον ισχυράς χώρας. Επίσης η Σοβιετική στάσις κατά την διάρκειαν της συζητήσεως του Κυπριακού ζητήματος εις το Συμβούλιον

Ασφαλείας ήτο πολύ εποικοδομητική και εξετιμηθη ευρέως από τον λαόν της Κύπρου.

Είμεθα ευγνώμονες προς την Σοβιετική Ένωση διά το ότι εις όλας τας περιπτώσεις ετάχθη υπέρ της αδεσμεύτου ανεξαρτησίας της Κύπρου και της απαλλαγής της από κάθε εξωτερικήν επέμβασιν, η οποία θέτει εις κίνδυνον την ειρήνην εις αυτήν την γωνίαν του κόσμου με γενικωτέρας επιπτώσεις. Η δήλωσις του Σοβιετικού Πρωθυπουργού προ ολίγων ημερών, έγινε δεκτή με μεγάλην ικανοποίησιν, λόγω του ότι δίδει καθάραν εικόνα της καταστάσεως εις την νήσον και αποδεικνύει τον ορθόν τρόπον αντιμετώπισεως της καταστάσεως, προς το συμφέρον του κυπριακού λαού, ως συνόλου και της ειρηνεύσεως της χώρας. Οπως ορθώς τονίζει ο κ. Κρούστσεφ, αν ο λαός της Κύπρου, Έλληνες και Τούρκοι απαλλαγούν από τον κίνδυνον της ξένης επεμβάσεως θα δυνηθούν μόνοι να εύρουν τον δρόμον της επιλύσεως των προβλημάτων των. Αυτή η στάσις της Σοβιετικής Ένώσεως είναι επιπρόσθετος παράγων διά την περαιτέρω ανάπτυξιν των φιλικών σχέσεων που υφίστανται ήδη μεταξύ των δύο χωρών. Η αδέσμευτος πολιτική που η Κύπρος είναι αποφασισμένη να ακολουθήση, δημιουργεί επίσης προϋποθεσιν διά την ενίσχυσιν των φιλικών μας σχέσεων και της συνεργασίας εις πλείστους τομείς."

Ο Νικήτα Κρούστσεφ έμεινε στην Αίγυπτο μέχρι τις 25 Μαΐου και επέστρεψε στη Μόσχα αεροπορικώς.

Κατά τη διέλευση του αεροπλάνου του πάνω από την Κύπρο καθ' οδόν προς τη Μόσχα, ξαναθυμήθηκε την Κύπρο και τον αγώνα της με ένα νέο θερμό μήνυμα προς τον Πρόεδρο Μακάριο:

"Ενώ εισερχόμεθα εις τον εναέριον χώρον της Δημοκρατίας της Κύπρου, καθ' οδόν προς την πατρίδα μας, επιστέφοντες εκ της Ηνωμένης Αραβικής Δημοκρατίας, θεωρώ ευχάριστον καθήκον μου να διαβιβάσω τας καλύτερας ευχάς μας προς την Υμετέραν Μακαριότητα δι' υγείαν, ευτυχίαν και προς τον κυπριακόν λαόν, ο οποίος υπεραπίζεται θαρραλέως την ανεξαρτησίαν της χώρας του χάριν της διατηρήσεως της ειρήνης, δι' ειρήνην και ευτυχίαν."

Ο Μακάριος απάντησε στο ίδιο πνεύμα:

"Είμαι ευγνώμων διά το μήνυμά μας, το οποίον εκφράζει το ζωηρόν ενδιαφέρον και τα φιλικά αισθήματα της Υμετέρας Εξοχότητος προς την χώραν μας. Παρακαλώ δεχθήτε εκ μέρους του λαού της Κύπρου και εμού εγκαρδίους ευχάς διά σταθεράν υγείαν και ευτυχίαν".

Σχεδόν ταυτόχρονα δινόταν στη δημοσιότητα το κοινό ανακοινωθέν των συνομιλιών Νάσσερ- Κρούστσεφ και σ' αυτό γινόταν αναφορά στο κυπριακό σε δύο περιπτώσεις.

Στη μια παράγραφο αναφερόταν:

"Οι δυο πλευρές υπογραμμίζουν την ανάγκη κατάργησης των ξένων στρατιωτικών βάσεων, οι οποίες αποτελούν εστίες ιμπεριαλιστικής απειλής εναντίον της ασφάλειας και της σταθερότητας των λαών. Με την εγκαθίδρυση των βάσεων αυτών οι ιμπεριαλιστές σκοπούν στο να πλήξουν τα εθνικοαπελευθρωτικά κινήματα και να θέσουν υπό απειλή την παγκόσμια ειρήνη, όπως κάμνουν οι ιμπεριαλιστές στις βάσεις τους στη Λιβύη, το Ομάν, την Κύπρο, το Άδεν κλπ".

Σε μια άλλη παράγραφο καθορίζονταν οι θέσεις των δύο χωρών έναντι του πολιτικού προβλήματος της Κύπρου:

"Και οι δυο πλευρές εκφράζουν τη βαθειά τους ανησυχία για τις συνεχιζόμενες απόπειρες των ιμπεριαλιστικών δυνάμεων όπως επέμβουν στα εσωτερικά ζητήματα της Κύπρου. Οι απόπειρες αυτές απειλούν την ειρήνη στο Μεσογειακό χώρο και αυξάνουν την ένταση στην περιοχή αυτή. Οι δύο πλευρές υποστηρίζουν την ανάγκη όπως η διαφορά διευθετηθεί όσο το δυνατόν ταχύτερα σε τρόπο ώστε οι Κύπριοι, είτε Έλληνες είτε Τούρκοι, να επανέλθουν στην ομαλότητα με την αποκατάσταση ειρηνικών συνθηκών στην Κύπρο".

Τα θερμά αυτά μηνύματα και διαβεβαιώσεις δεν ήταν άσχετα με τη βελτίωση των σχέσεων των δύο χωρών και ιδιαίτερα με τις προσπάθειες αγοράς οπλισμού απο τη Σοβιετική Ένωση με την οποία άνοιγε μια νέα αγορά για τα σοβιετικά εργοστάσια για την κρίσιμη

περιοχή της Μεσογείου που θεωρείτο δυτική "λίμνη".

Απο την άλλη η Σοβιετική Ένωση αποκτούσε μια νέα βάση, πέραν της Αιγύπτου σαν αντίποδα του δρόμου ελέγχου προς την Απω Ανατολή και τα πετρέλαια της περιοχής.

Τον κρίσιμο Ιούνιο του **1964** κατά τον οποίο οι δυτικοί και οι ανατολικοί είχαν πληροφορίες για επικείμενη εισβολή της Τουρκίας στην Κύπρο η Ρωσία παρενέβη για άλλη μια φορά, έστω και με καθυστέρηση δέκα ημερών από την παρέμβαση του Προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών Λύντον Τζόνσον, προς την Τουρκία, την οποία προειδοποίησε ότι δεν έπρεπε να επέμβει στην Κύπρο γιατί διακυβεύονταν πολλά συμφέροντα.

Στις **19** Ιουνίου οι πρεσβευτές της Σοβιετικής Ένωσης στη Λευκωσία, το Λονδίνο, την Αθήνα και στο ΝΑΤΟ επέδωσαν αυστηρή σοβιετική Νότα με την οποία προειδοποιούντο επίσης η Τουρκία, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Γαλλία ότι απόπειρα επιβολής λύσης στην Κύπρο που δεν θα ήταν αποδεκτή από τους Κυπριους "θα προκαλέσει την άμεση και αποφασιστική αντίδραση της Σοβιετικής Ένωσης και των άλλων Σοσιαλιστικών χωρών".

Στο Λονδίνο μάλιστα εκπρόσωπος του βρετανικού Υπουργείου Εξωτερικών δήλωσε μετά από συνάντηση του πρεσβευτή της Σοβιετικής Ένωσης Σολιτάτωφ με τον βρετανό Υπουργό Εξωτερικών Μπάτλερ "ότι κατά τη συνάντηση των δυο ανδρών, η οποία διήρκεσε είκοσι λεπτά, ο κ. Σολντιάτωφ εξέθεσε σε γενικές γραμμές προς τον κ. Μπάτλερ τις απόψεις της χώρας του στο κυπριακό".

Ο εκπρόσωπος πρόσθεσε, ωστόσο, ότι ο βρετανός Υπουργός πληροφόρησε το Σοβιετικό πρέσβη ότι "η έναντι του κυπριακού πολιτική της Βρετανικής Κυβέρνησης συνίσταται στο σεβασμό των περί Κύπρου ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και στην ελπίδα για εξεύρεση λύσης του προβλήματος μέσω του διορισθέντος για τον σκοπό αυτό πολιτικό μεσολαβητή των Ηνωμένων Εθνών".

